

סוכנות לקטעי עתונות
לאשה
(ת"א)
4 מרס 1979

לוי אשכול - הארה מאוחרת

מרכז שידורי הערב בטלוויזיה, ופעלה זיכרו של ראש הממשלה השני של מדינת ישראל, לוי אשכול, במלאת עשר שנים לפטירתו, ב"ד במאריס 1969.

בתכנית, לוי אשכול - הארה מאוחרת, יוקרן סרט תיעודי קצר, המתאר את פעולו של לוי אשכול ומסאי פרקים מתולדות חייו. הסרט, המורכב מקטעי סרטי-ארכיון ומחלקות מדבריהם של לוי אשכול, דוד בן-גוריון וגולדה מאיר - פותח בילדותו של לוי שקולניק באוראטוב, שבמלך קייב ברוסיה. הוא למד בוגטנסיה בוולנה ושם גם הצטרף לתנועת "צעירי ציון".

ב-1914 עלה לארץ-ישראל וכאן היה פרעל חקלאי ושומר. בין השנים 1918-1920 שירת בגדוד העברי ואחר כך היה בין מייסדי דגניה ב', שעם חבריה נמנה במשך שנים רבות. פעילותו הפוליטית של לוי שקולניק החלה כעיר באסימות הנבחרים של יהודי ארץ-ישראל ובקונגרסים הציוניים, שבכמה מהם שימש יושב ראש הוועדה לענייני התיישבות. כמו כן מילא תפקידים מרכזיים בהסתדרות העובדים ובפסא"י, אך עסק פעילותו היתה בהנהלתם של מוסדות משקיים וכספיים של ההסתדרות ובתחום הביטחון.

מאז קום המדינה שימש אשכול, חבר הנהלת הסוכנות היהודית וראש מחל"קת ההתיישבות החקלאית שלה חמק נח (1950-1952) אף שימש כגזבר הסוכ"ג. סרט התעודה, לוי אשכול - הארה מאוחרת, ותמקד בעיקר בפעילותו של אשכול לאחר הקמת המדינה. כך היה מיוזמי חברת "מקורות" וב-1948 התמנה כסגן שר הביטחון בממשלת ישראל הראשונה. באוקטובר 1951 התמנה כשר החקלאות המיתוג וביוני שנה אחר-כך התמנה כשר הארצה, בתקופתו של אליעזר קפלן.

כאשר פרש דוד בן-גוריון מראשות הממשלה ב-1963 ואשכול תפס את מקומו, אמר עליו בן-גוריון: "הוא לא ירש שלי, התפקיד הגיע לו בזכות עצמו. הנהיגה נמצאת בידים נאמנות, מועשרות, מאומנות ומסורות ואני הולך בלב שקט...".

יחסו של בן-גוריון לאשכול - זאת עולה מן ה"הארה המאוחרת" - הש"גנה מן הקצה אל הקצה לאחר הבחירות ב-1968, בהן התמודד בן-גוריון בראש רשימת רפ"י ולא זכה בחזקה לה קיווה. אז אמר ב"ג על אשכול: "אעשה הכל כדי לשחרר את ישראל מהמשטר המרשעת הממוטט שהשתלט עליה...". בהודמנות אחרות באותה תקופה קרא בן-גוריון לאשכול "שקרן" ו"פחדן" ואף תבע את התפטרותו, תוך שהוא משהה אותו לצ'מברלין (שהת"פטר ממשלת בריטניה ב-1940). ב"ג ורפ"י לא חרלו להיאבק נגד אשכול.

מיגורו של משה דיין לתפקיד שר הביטחון ב-1.6.1967 תחת לוי אשכול (בתקופת החמתנה ערב מלחמת ששת הימים) היה, מבחינה קשה לאשכול, אמרה על כך גולדה מאיר ז"ל: "היתה אי שביעות רצון גוברת (גם אם בלתי-הגיונית) ממנו (מלוי אשכול), שהתבטאה בלחץ גובר למיגורו של שר ביטחון חדש, נועז יותר, כרוזמט ויותר. רוב הישראלים סנכו על דיין שימציא משהו שאשכול איננו יכול לתת. אולי הם הימשו את הידיעה הווראית שהם מותה-גים בזמן של להץ על-ידי איש לחם...".

בראיון לטלוויזיה, שהוקרן לפני 10 שנים, סמוך מאוד למותו של לוי אשכול בגיל 74 ואשר יובא במסגרת סרט התעודה, שינתה גם גולדה מאיר את דעתה על לוי אשכול: "למי מטוב חבריו נעשה לו עוול. לא רק המה, כי אם האין, זה לא הגיע לו...".

לדעתה של גולדה מאיר הצטייר אשכול כצובור כפשוטו, הססן וחוסר כריז-מה. גם אשכול העיד על עצמו פעם: "אני מתפטר עד להחלטה...".

אלה שעברו עם לוי אשכול בכפיפה אחת גוטלים חלה בחלק השנו של ה-התכנות, במסגרת דיין אולפנו בהנחייתו של הסופר עמוס אילון. מקורבו אשר כול וסמורו, כי, הבוט"ג נהג לברוק כל נושא מכל צדדיו ולשמוע את דעתם של כל הגוגעים ברבר, טרם קיבל החלטות.

את התכנות מטיק יהודה קרן ומביים אלי ריבנבר.